

3. Політологічний енциклопедичний словник / Урядник В.П. Горбатенко; За ред. Ю.С. Шемшученка, В.Д. Бабкіна, В.П. Горбатенка. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Генеза, 2004. – 736 с.
4. Теория политики: Учебное пособие / Под ред. Б.А. Исаева. – СПб.: Питер, 2008. – 464 с.
5. Соловьев А.И. Политология: Политическая теория, политические технологии: Учебник для студентов вузов. – М.: Аспект Пресс, 2000. – 559 с.
6. Горбатенко В.П. Стратегія модернізації суспільства: Україна і світ на зламі тисячоліть. – К, 1999.
7. Борисюк В. Политические институты на рубеже тысячелетий. Дубна, 2001. – 480 с.

Маруховська-Картунова Ольга Олександрівна,
кандидат філософських наук, професор,
заст. зав. кафедри суспільних наук
Університету економіки та права „КРОК”

УДК 327.5

СУЧАСНА ЗАХІДНА ЕТНОПОЛІТИЧНА КОНФЛІКТОЛОГІЯ ПРО ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ЕТНОКРАТІЇ

Стаття присвячена аналізу висвітлення в західній етнополітичній конфліктології складних і суперечливих проблем етнократії. Зокрема, досліджуються підходи щодо визначення поняття і сутності етнократії та з'ясовуються її оцінки.

Ключові слова: етнополітична конфліктологія, політична влада, демократія, етнократія, визначення, сутність.

Статья посвящена анализу освещения в западной этнополитической конфликтологии сложных и противоречивых проблем этнократии. В частности, исследуются подходы к определению понятия и сущности этнократии, изучаются ее оценки.

Ключевые слова: этнополитическая конфликтология, политическая власть, демократия, этнократия, определение, сущность.

The article is devoted to the analysis of interpretation of the intricate and conflicting problems of ethnocracy in Western science on ethnopolitical conflicts. In particular, approaches to the definition of the concept and essence of ethnocracy are studied and its appreciations are investigated.

Key Phrases: science on ethnopolitical conflicts, political power, democracy, ethnocracy, definition, essence.

Актуальність даної проблеми не викликає сумнівів. Вона обумовлена, по-перше, тим, що питання розподілу політичної влади в поліетнічних суспільствах, особливо в т.зв. „розколотих” суспільствах, було і залишається одним з найбільш складних і суперечливих. По-друге, етнократія все ще продовжує існувати в окремих державах Сходу, що спричиняє перманентну міжетнічну напругу. По-третє, наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. етнократію було встановлено в деяких пострадянських країнах, що призводило і призводить до ескалації етнополітичних конфліктів і навіть до етнічних війн, як це сталося 2008 р. у Грузії, 2010 р. у Киргизії тощо.

Ступінь наукової розробки проблем етнократії в сучасній західній етнополітичній конфліктології можна вважати доволі низьким. Західних вчених ця проблематика не зовсім цікавить з огляду на те, що більша її частина ставиться однозначно негативно як до теорії, так і до практики етнократії, вважаючи наукові дискусії навколо цього зайвими і недоречними. До того ж, у самих західних державах з етнократичними режимами давно вже покінчено, а правлячі кола тих східних і пострадянських держав, де існують етнократичні

режими, мають не абияку підтримку з боку урядів західних країн. Тому і не дивно, що на Заході питанням етнократії присвячено лише кілька журнальних статей Н. Бутенсона, О. Їфтахеля, М. Нісана, С. Мудлі-Мур, С. Смухи та ін.

Мета даної статті – провести аналіз наукового дискурсу, що точиться в західній етнополітичній конфліктології щодо проблем етнократії. **Завдання статті** полягають в тому, щоб: 1) виявити підходи західних вчених щодо визначення поняття „етнократія”; 2) з’ясувати її справжню, а не декларативну сутність; 3) проаналізувати оцінки, які дають етнократії представники етнополітичної конфліктології на Заході та ін.

Перш за все, слід відзначити, що поняттю „етнократія” передувала поява поняття „етнічна держава” („ethnic state”), яке ще 1982 р. у науковий обіг увів ізраїльський вчений **С. Грінберг** в одному зі своїх неопублікованих досліджень [4]. Впродовж кількох років це поняття використовувалося для характеристики політичних режимів таких етнічно та етнорасово розділених країн, як Ізраїль та Південно-Африканська Республіка (за часів панування в ній апартеїду).

У середині 80-х років у науковому етнополітологічному дискурсі з’явилося поняття „етнократія” („ethnocracy”), яке спочатку використовувалося поряд із терміном „етнічна держава”, а з часом майже повністю замінило його і сьогодні є домінуючим. Проведений нами аналіз чисельних відповідних джерел дає підстави припускати, що термін „етнократія” у науковий обіг увів відомий на Заході норвезький вчений **Нілс Бутеншон**. Це поняття він вперше застосував ще 1985 р. в статті, яка була присвячена проблемам управління етнічними конфліктами в плюралістичних суспільствах [1]. Визначення і сутність самого поняття „етнократія” були, на наш погляд, досить коректно сформульовані й чітко викладені ним 1989 р. у доповіді на міжнародній науковій конференції з досить красномовною назвою „Етнічні конфлікти та їх розв’язання” в Інституті досліджень міжнародного миру в Осло (PRIO), а також у деяких його інших публікаціях 90-х років ХХ ст. [3].

Слід зазначити, що визначення і тлумачення поняття „етнократія” були зроблені Н. Бутеншоном в процесі і внаслідок дослідження політичного режиму Ізраїлю та його етнонаціональної політики і саме цей режим було охарактеризовано ним як етнократичний. До речі, це викликало досить бурхливу, але неоднозначну реакцію як серед політиків, так і серед науковців Ізраїлю. Одні з них, як приміром професор Тель-Авівського університету **Мордехай Нісан**, вдалися до гострої критики, причому не стільки самої концепції і моделі етнократії, скільки її застосування щодо Ізраїлю [7]. Інші, як наприклад, професор університету в Хайфі (Ізраїль) **Семмі Смуха**, мабуть, намагаючись врятувати імідж своєї держави, винайшов і ввів у науковий обіг таке нове поняття, як „етнічна демократія” („ethnic democracy”), яке, за його задумом, мало б застосовуватися замість поняття „етнократія” щодо характеристики політичного режиму в Ізраїлі.

Сам винахідник поняття „етнократія”, тобто Н. Бутеншон, визначає і тлумачить його так: „Етнократія – це політичний режим, який, на відміну від демократії, інституціоналізований на засадах *обмежених прав громадянства* та за *етнічною приналежністю*... як розмежувальним принципом”. „Етнократії, – наголошує він при цьому, – характеризуються своєю *системою контролю* – правових, інституціональних та матеріальних інструментів влади, які вважаються необхідними для забезпечення етнічного домінування” [2]. Уточнюючи свою характеристику етнократії, він стверджував: „Ця форма врядування заснована на правлінні однієї етнічної групи над іншими групами. Конституціональний та інституціональний характер етнократичного режиму можна розглядати як *наслідок* або *етап* конфлікту, де етнічні колективи змагаються за контроль над територією, природними ресурсами та політичними інститутами, а також за міжнародне визнання і підтримку” (тут і далі курсив Н. Бутенсона – О.М.) [2].

Значний теоретичний і практичний інтерес для етнополітичної конфліктології становлять твердження Н. Бутенсона про те, що „етнократії завжди встановлюються в контексті *суперництва* та *відкритого конфлікту* між етнічними колективами... У більшості випадків етнократичні системи встановлюються в процесі більш менш швидкої та

інтенсивної експансії. Система, що розширюється, намагається захопити матеріальні структури і створити мережу підтримки та союзників, що взяте разом буде життєво важливим, коли прийде час формального встановлення влади домінуючої групи (шляхом революції, заколоту, захоплення території і т. ін.)” [2].

Важливе значення, особливо в контексті етнополітичної конфліктології, має дискурс щодо ситуації, яка може скластися в разі встановлення етнократії домінуючої групи та намагання субординованих етнічних меншин вижити в цих небезпечних для них умовах. У такому випадку, попереджає Н. Бутеншон, суспільство приречене на „безперервний конфлікт” („*continued conflict*”) з такими трьома можливими наслідками:

Перше. Субординовані етнічні групи можуть бути розпущені в їх традиційній організаційній формі під тиском нового режиму, який може вдатися до різного роду і ступеня репресивних заходів, зокрема до: а) експропріації матеріальних засад (території, природних ресурсів та ін.), що підриває сили субординованих конкуруючих груп; б) послаблення соціальної згуртованості та політичної єдності в середині конкуруючого табору різними засобами з арсеналу політики „поділяй і володарюй”; с) запровадження програм асиміляції; д) застосування методів скорочення чисельності субординованих груп (геноциду, етноциду, масового переселення та вигнання) і т.п. „Мета цих методів полягає у тому, – підкреслює Н. Бутеншон, – щоб усунути раз і назавжди всі виклики новому політичному порядку”.

Друге. Домінуюча група може здати свої домінуючі позиції перед лицем опозиції і відступити, або може зникнути група, яка домагається влади. Як приклад наводяться дії французів, які 1961 р. забралися геть з Алжиру, або білої меншини в Зімбабве, яка 1979 р. відмовилася від претензій на владу та ін.

Третє. Субординовані етнічні групи можуть мобілізувати спротив такої сили, що майбутнє існування етнократії може опинитися під загрозою. І тоді групі, яка буде при владі, доведеться обирати між *більш сильним і жорстким захистом* встановленого домінування (приміром, як Ізраїль проти Палестини) або вдаватися до переговорів про розподіл влади з опонентами [2].

Аналізуючи породжену етнократією ситуацію *безперервного конфлікту*, Н. Бутеншон зазначає, що цій ситуації „притаманна вроджена нестабільність”, яка обумовлена тим, що після встановлення етнократії, субординовані етнічні групи можуть і не скласти зброї. Більше того, вони можуть мобілізуватися „з метою змінити, або скинути режим”. Зі свого боку пануючий етнократичний режим буде докладати всіх зусиль, щоб зламати спротив та зруйнувати його центри. Обидві сторони намагатимуться розглядати конфлікт у контексті існуючої „нульової суми” („*zero-sum terms*”) і рівень вербальної та фізичної агресивності буде високим. Зазвичай дуже важко знаходити мирний шлях розв’язання таких конфліктів. Регіональні й міжнародні актори намагаються втрутитися в такі конфлікти і докладають чимало зусиль до того, щоб розв’язувати або стримувати ці конфлікти в своїх власних інтересах”.

Заслуговує на увагу і конкретизація Н. Бутеншоном засобів та кінцевої мети встановлення етнократії. Зокрема, він звертає увагу на те, що хоча пропаганда є дуже важливим аспектом етнократичної політики (через її проблематичне відношення до демократичних цінностей) ця політика не розглядається як інструмент *інтеграції* або *асиміляції* субординованих груп у політичну спільноту домінуючої групи. Етнократії шукають шляхи примусової *сегрегації* в основному за допомогою геополітичних маніпуляцій. Причина проста: подібно до соціократій, етнократії можуть лише пристосовувати деякі демократичні процедури, якщо вони сумісні з базовими принципами етнократичної системи. Тобто вона (етнократія) – це політична система яка базується на ідеї, що *демос* цієї системи принципово ідентифікується з домінуючою етнічною групою, а не з колективним населенням (незалежно від етнічного походження) у межах державних кордонів. Етнократичні відповіді етнічній опозиції є питанням захисту політичної спільноти пануючої групи від проникнення та зазіхань на владу з боку субординованих етнічних груп”.

Підсумовуючи наведене, він зазначає, що „сутність етнократії полягає у тому, щоб виражати і захищати політичний суверенітет окремої етнічної (расової) групи”.

Доречним буде зазначити, що в Інтернетівській „народній енциклопедії” Wikipedia, яка часто задає тон публічному, а інколи і науковому дискурсові, заголовна стаття про етнократію („Ethnocracy”) з’явилася тільки близько п’яти років тому. Показово, що в цій статті у стислому вигляді викладено основні положення лише вище згаданої праці Н. Бутенсона. На жаль, при цьому в ній немає не то що посилань на самого Н. Бутенсона, а й згадки про його прізвище та праці. Тому нагадаємо всім потенційним користувачам Інтернету, що автором матеріалу досить оригінальної і коректної статті „Ethnocracy” у Wikipedia є ніхто інший як Н. Бутенсон. З огляду на те, що основні положення його праць були викладені дещо вище, вважаємо не доцільним аналізувати матеріали зазначеної статті.

Ізраїльський дослідник **Орен Їфтахель**, професор університету в Бір-Шіва (Ізраїль) і за сумісництвом консультант урядів Ізраїлю та Австралії з проблем етнонаціональної політики, також вважає, що „етнократія – це недемократичний режим („non-democratic regime”), який намагається розширити або зберегти непропорційний етнічний контроль над певною поліетнічною територією... Етнократія є нестабільним режимом з протиборчими силами експансіонізму та протидії йому, які перебувають у постійному конфлікті” [12, р. 367-368]. У цій же статті, характеризуючи етнократичні режими, О. Їфтахель зазначає: „Етнократія намагається зруйнувати такі ключові демократичні принципи, як рівноправне громадянство, існування територіальної політичної спільноти („demos”), універсальне виборче право та захист проти тиранії більшості” [12, р. 364]. А в своїй фундаментальній монографії, присвяченій критичному аналізу етнократії, він наголошує: „Етнічні режими сприяють поширенню етнонаціональної експансії домінуючої групи на поліетнічну територію та забезпечують домінування своїх владних структур, ховаючись при цьому за демократичний фасад” [11, р. 3]. На слушну думку О. Їфтахеля, саме такі режими існують в Естонії, Ізраїлі, Латвії, Сербії, Туреччині, Шрі-Ланці та деяких інших сучасних державах.

Значний теоретичний і практичний інтерес становить проведений ним порівняльний аналіз етнократії та демократії. Зокрема, О. Їфтахель цілком вірно наголошує, що „головною вимогою демократії є існування і влада *демосу*”. При цьому він нагадує: „...Ще стародавні греки визначали *демос* виключно як групу громадян, які проживають на певній території. *Етнос* базується на зовсім іншому „організаційному принципі”, а саме – на спільному походженні. Термін „демократія”, таким чином, означає правління саме *демосу*, а не *етносу*. Та й сучасні тлумачення демократії виходять з того, що її неодмінними умовами є існування рівноправних громадян, котрі постійно проживають в певних державних утвореннях” (тут і далі курсив О. Їфтахеля – О.М.) [9].

Уточнюючи сутність етнократії, він зазначає, що їй притаманна кілька ключових рис, зокрема таких, як:

1. Попри кілька демократичних ознак, етнос, а не територіальне громадянство є головною підставою розподілу влади та ресурсів.
2. Державні кордони і політичні кордони є невизначеними: ідентифікованого *демосу* не існує головним чином через роль етнічних діаспор в середині держави та підлеглий стан етнічних меншин.
3. Домінуючий статус етнічної групи дає їй можливість „привласнювати державний апарат” та визначати публічну політику.
4. Певні, хоча і вкрай обмежені, громадянські та політичні права поширюються і на членів етнічних меншин, що й відрізняє етнократію від авторитарних режимів.

О. Їфтахель зазначає також: „Держави, які поєднують частково демократичні рамки з політикою етнічної експансії обирають політику, яка межує з трьома основними підходами: гнобленням, підтримкою статус-кво та акомодациєю (пристосуванням)”. Особливо небезпечною він вважає політику етнічного гноблення, яка, як правило, „приводить до спротиву, ескалації етнополітичних конфліктів та трагічних наслідків [10].

Виступаючи в Інституті миру США (2004 р.) з доповіддю „Етнократичні держави і територія”, він запропонував „загальну модель етнократії” („general model of ethnocrasy”), яка дала йому можливість підтвердити, що „етнократія є особливим типом політичного режиму, який сприяє і призводить до етнізації поліетнічних територій та владних структур, підриває концепт *демосу*... та генерує спротив і нестабільність”. У зазначеній доповіді він розробив також „теоретико-концептуальні рамки для аналізу етнократії”, визначив лінію, яка розмежовує і відрізняє демократичні режими від етнократичних; показав „вплив останніх на етнічні відносини, політичну стабільність і розв’язання територіальних проблем”; з’ясував роль, яку етнократичні режими відіграють у виникненні й ескалації етнополітичних конфліктів та ін. На особливу увагу заслуговує його аналіз етнополітичних конфліктів, пов’язаних з територіальними претензіями, які є „найнебезпечнішим викликом” і „спантеличують та ставлять у безвихідь” фахівців з проблем їх врегулювання. Існування такого етнократичного режиму, коректно підсумовує результати свого аналізу О. Їфтахель, „не може не шкодити соціальній інтеграції та не підготовувати конфлікти і політичну нестабільність” [9].

Значний науково-теоретичний інтерес для етнополітичної конфліктології становлять і погляди професора університету в Хайфі **Семмі Смухи**, який, погоджуючись багато в чому з уже згадуваним О. Їфтахелем, стверджує: „При етнократії права визначаються за етнонаціональним походженням, а не за універсальним громадянством. Джерелом легітимності режиму є не всі громадяни країни („*демос*”), а скоріше домінуюча етнічна нація... Домінуюча етнічна група захоплює державний апарат і проводить дискримінаційну політику щодо інших груп” [8, р.22].

В контексті етнополітичної конфліктології на особливу увагу заслуговують слушні твердження С. Смухи про надзвичайно високий конфліктогенний потенціал етнократії. В умовах етнократії, зазначає він, посилюються суперечності й поглиблюється розкол не лише між домінуючою та субординованими етнічними спільнотами, а й у середині самої домінуючої групи, який відбувається по лінії етнокласів („*ethno-classes*”). Виходячи з цього, він зазначає: „Етнократія не є демократією, хоча і виставляє на показ демократичні риси, такі як універсальні виборчі права та демократичні інститути... Вона демонструє „вибіркову відкритість” головним чином для того, щоб отримати міжнародне визнання та легітимність”. Етнократія, – визнає він, – це „квазі демократія”, це „не справжня демократія”. Варто звернути увагу і на те, як С. Смуха тлумачить питання щодо того, хто зацікавлений у встановленні та збереженні етнократії і яким чином це відбувається. За його твердженням: „Три рушійні сили об’єднуються для того, щоб створити і підтримати етнократію: осіла спільнота, етнонаціоналізм та етнічна логіка капіталу. Вони об’єднуються для того, щоб дискримінувати, не допускати та боротися проти демократизації”. Окрім того, на слушну думку С. Смухи, існує кілька проблем щодо етнократії як теоретичної і практичної моделі. По-перше, „сумнівною є її універсальність і придатність для характеристики політичної влади і режимів в усіх етнічно розколотих державах”. По-друге, „модель етнократії є дуже жорсткою і однобічною”, оскільки забезпечує панівне становище домінуючого етнокласу. По-третє, етнократична модель „є поганою і несправедливою” ще й тому, що вибудовує ієрархію субетнічних спільнот у середині самої домінуючої етнонації і розглядає нижчі з них як маргінальні. Його загальний висновок звучить так: „Етнократичний режим, який не є громадянським за своєю природою і не забезпечує повної рівноправності всім громадянам і етнічним групам, вважається недемократичним” [8, р.22- 23].

Погоджуючись у цілому з основними положеннями і висновками С. Смухи, тим не менш, вважаємо за потрібне зробити кілька зауважень. Перш за все, слід віддати належне цьому дослідникові за цілу низку „одкровень”. По-перше, за хоч і неохоче, але все ж таки визнання етнократії як недемократичної моделі політичної влади та політичного режиму. По-друге, за вимушене визнання того, що етнократія запроваджує ієрархію навіть у середині самої домінуючої етнонації і ставить у нерівноправне становище деякі свої ж субетнічні групи. По-третє, за опосередковане визнання того, що „плодами” етнократії користуються не

стільки вся домінуюча етнонація, скільки етнокласи, тобто етнічні еліти та і то далеко не всіх субетнічних груп. По-четверте, за визнання того, що, попри маргінальний статус деяких субетнічних груп домінуючої етнонації, ці групи „є досить привілейованими в порівнянні з членами не домінуючої етнонації”. У цілому ж позиція С. Смухи щодо оцінок етнократії у цілому відзначається надмірною м’якістю та недостатньою критичністю.

Втім, у західному науковому дискурсі широко представлені і більш критичні погляди на сутність етнократії. До них можна віднести професора Тель-Авівського університету *Мордехая Нісана*, який цілком справедливо зазначає, що „відсутність в поліетнічних державах демократії західного типу робить проблемним здійснення справедливого розподілу влади між різними спільнотами”. Адже „національна держава за визначенням створюється для однієї національної спільноти, і за задумом обмежує доступ інших індивідів і групи до публічних справ”. На прикладі Ізраїлю він доводить, що „лише євреї можуть користуватися владою, тільки іудаїзм може бути офіційною релігією, тільки іврит може бути офіційною мовою і тільки сіонізм може бути єдиним етосом ідеологічної легітимності” [6].

Ще більш жорстку позицію щодо етнократії займає дослідник з Південно-Африканської Республіки (ПАР) *Субітра Мудлі-Мур*. Він, з одного боку, переконливо довів, що політичні режими таких держав, як Ізраїль та Південно-Африканська Республіка (за часів панування там апартеїду), є етнократичними, а, по друге, досить аргументовано викрив їх антидемократичний характер. Він, по-перше, дійшов висновку, що „і палестинці в Ізраїлі, і темношкірі в ПАР розглядалися як поневолені та виключені (з суспільно-політичного життя) спільноти на підставі їх етнічного походження”. По-друге, довів, що і Ізраїль, і ПАР „створили дивовижно схожі арсенали правових і позаправових механізмів для того, щоб зберегти свої екстраординарні гібриди – парламентську демократію для себе і колоніальну тиранію для темношкірих та палестинців”. По-третє, показав, що „в обох країнах домінуючі групи були розколоті на дві основні групи”. В Ізраїлі євреї були розколоті на більш привілейовану спільноту „ашкеназі” (європейських євреїв) та маргінальну спільноту „сефардів” (східних євреїв), а білі в ПАР – на привілейовану спільноту африканерів (нащадків перших британських колонізаторів – бурів) та маргінальну спільноту „англійців” (пізніших переселенців з Великої Британії), між якими існувало чимало суперечностей і протиріч. По-четверте, обґрунтував думку про те, що обидва політичних режими „становлять величезний моральний і політичний виклик для розв’язання конфліктів” [5].

Висновки. Проаналізований вище матеріал засвідчує, що в західній етнополітичній конфліктології сутність етнократії розглядається однозначно негативно. Якщо ж існують деякі відмінності в поглядах окремих західних дослідників, то вони стосуються лише ступеня несприйняття етнократії та рівня її критики і засудження.

Література:

1. Butenschon N. Conflict Management in Plural Societies: The Consociational Democracy Formula. / Butenschon N. // Scandinavian Political Studies. – 1985. – Vol. 8. – № 1-2.
2. Butenschon N. Politics of Ethnocracies: Strategies and Dilemmas of Ethnic Domination. / Butenschon N. [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://www.statsvitenskap.uio.no/ansatte/serie/notat/fulltekst/0193/Ethnocr-1.html>
3. Butenschon N. The Frontier State at Work. Contemporary Model of Israeli State-Building. / Butenschon N. // Journal of Theoretical Politics. – 1992. – Vol. 4. – № 4.
4. Greenberg S. Ethnic States. / Greenberg S. – Unpublished Manuscript, 1982.
5. Moodley-Moore S. Ethnic Hegemony, Negotiations and Transitions to Democracy: Comparative Perspectives on South Africa and Israel. / Moodley-Moore S. // African Security Review. – 1998. – Vol. 7. – № 5.
6. Nisan M. Israel between Zionism and Democracy. / Nisan M. [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://www.btzdek.com/law/law04.html>

7. Nisan M. Zionist Dialectics and Palestinian Paradoxes: an Israeli Response to Nils A. Butenschon. / Nisan M. // Journal of Theoretical Politics. – 1992. – Vol. 4. – № 4. – P. 435-441.
8. Smooha S. The Model of Ethnic Democracy. / Smooha S. – Flensburg: European Centre for Minority Issues, 2001. – 95 p.
9. Yiftachel O. Democracy or Ethnocracy: Territory and Settler Politics in Israel/Palestine. / Yiftachel O. // Middle East Report 207 [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://www.merip.org/mer207/yift.htm>
10. Yiftachel O. Ethnocratic States and Spaces. / Yiftachel O. / United States Institute of Peace. [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://www.usip.org/events/ethnocratic-states-and-spaces>
11. Yiftachel O. Ethnocracy: Land and Identity Politics in Israel/Palestine. / Yiftachel O. – University of Pennsylvania Press, 2006. – 368 p.
12. Yiftachel O. Ethnocracy: the Politics of Judaizing Israel/Palestine. / Yiftachel O. // Constallations. – 1999. – Vol. 6. – № 4. – P. 364-390.

Похило Ірина Данилівна,

*доцент кафедри українознавства, політології і права
Вінницького національного технічного університету*

УДК 323.15

МОДЕРНІСТСЬКА КОНЦЕПЦІЯ БЕНЕДИКТА АНДЕРСОНА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ДЕРЖАВ У ЄВРОПІ

Бенедикт Андерсон є найбільш яскравим представником модернізму, який з цієї позиції розглядає виникнення національних держав у Європі. Він доводить, що становленню націй і націоналізму передують друкарство та видавництво газет, завдяки яким створюються нові національні мови. Це стало основою для розпаду імперських династій і утворення нових національних держав.

Ключові слова: друкарський капіталізм, офіційний націоналізм, лінгвістичний націоналізм.

Бенедикт Андерсон является наиболее ярким представителем модернизма, который с этой позиции рассматривает возникновение национальных государств в Европе. Он доказывает, что предшесвием становления наций и национализма является капиталистическое печатное дело и издание газет, которые стали основой для возникновения новых языков. Это повлекло за собою распад имперских династий и создание новых национальных государств.

Ключевые слова: печатный капитализм, официальный национализм, лингвистический национализм.

Benedict Anderson is the brightest representative of a modernism who considers occurrence of the national states Europe from this position. It proves that precedence of formation of the nations and nationalist is capitalist printing and the edition of the newspapers, which become the basis for modern languages. It caused disintegration of imperial dynasties and creation of the new nationalist states.

Keywords: printing capitalism, official nationalism, linguistic nationalism.

Більшість прибічників модерністського підходу вважають національні держави насамперед європейським феноменом, який після було «імпортовано» у інші частини світу. Тільки один Б.Андерсон говорить про креольських піонерів у справі національного будівництва. Як вважає Е.Гобсбаум, «історію європоцентристського світу ХІХ століття